

ISSN 2518-1890
DOI 10.35619/ucpmk.51

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут культурології
Національної академії мистецтв України**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State University of the Humanities
Institute of Culturology
of the National academy of Arts of Ukraine**

**УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА:
МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, ШЛЯХИ РОЗВИТКУ
Науковий збірник**

**UKRAINIAN CULTURE:
THE PAST, MODERN WAYS OF DEVELOPMENT
Scientific journals**

**За загальною редакцією *В.Г. Виткалова*
Editor-in-Chief *V. Vytkalov***

**Засновано у 1995 році
Founded in 1995**

***Випуск 51*
*Issue 51***

**Рівне : РДГУ, 2025
Rivne : Rivne State University in the Humanities, 2025**

УДК 94 (477)

Співзасновники: Рівненський державний гуманітарний університет та Інститут культурології Національної академії мистецтв України; видавець: Рівненський державний гуманітарний університет

Наказом Міністерства освіти і науки України (Додаток 4 до наказу Міністерства освіти і науки України 02.07.2020 № 886) збірник входить до категорії «Б» за спеціальностями: В2 – Дизайн; В4 – Образотворче мистецтво; В6 – Перформативні мистецтва (музичне мистецтво; сценічне мистецтво; хореографія); В12 – Культурологія та музеєзнавство. Згідно зі змінами до наказу № 220 від 12.02.2024 р. до збірника додано нові напрями: В2 – дизайн; В14 – організація соціокультурної діяльності.

Друкуються за рішенням учених рад РДГУ (протокол № 13 від 22 грудня 2025 р.) та Інституту культурології НАМ України (протокол № 11 від 19 грудня 2025 р.)

Головний редактор:

Головний редактор: **Виткалов Сергій Володимирович** – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет (Україна).

Заступник головного редактора: **Muszkieto R.** - prof. UMK profesor uniwersytetu Katedra Kultury Fizycznej Nicolaus Copernicus University, Toruń, експерт Міністерства національної освіти (Республіка Польща).

Редакційна колегія:

Безугла Р. І. – доктор мистецтвознавства, професор, завідувачка кафедри графічного дизайну, Київський національний університет технологій та дизайну (Україна); **Виткалов В. Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, відповідальний секретар (Україна); **Горбань Ю. І.** – кандидат культурології, професор, професор завідувач кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Жукова Н. А.** – доктор культурології, професор, Зеленогурський університет (Республіка Польща); **Гуменюк О. В.** – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії, Рівненський державний гуманітарний університет; **Доброчинська В. А.** – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України, Рівненський державний гуманітарний університет (Україна); **Копівська О. Р.** – доктор культурології, професор, професор кафедри сценічного мистецтва і культури, Київський національний університет технологій та дизайну (Україна); **Кдирова І. О.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри «Музичне мистецтво естради» КЗ «Академія мистецтв ім. П. Чубинського» Київської міської ради; **Михальчук Р. Ю.** – кандидат історичних наук, доцент, професор кафедри всесвітньої історії, Рівненський державний гуманітарний університет (Україна); **Прокопчук В. І.** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри народно-інструментального виконавства, Рівненський державний гуманітарний університет (Україна); **Олійник О. М.** – кандидат культурології, доцент, віце-президент з науково-педагогічної роботи Київський національний університет культури і мистецтв (м. Київ); **Совгіра Т. І.** – доктор культурології, професор кафедри, декан факультету івент-менеджменту, фешн і шоу бізнесу Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Татарнікова А. А.** – доктор мистецтвознавства, доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, Міжнародний гуманітарний університет (Україна); **Zukow Walery** – Associative professor, Department of Spatial Management and Tourism, Nicolaus Copernicus University in Torun, Torun (Poland); **Фрідріх А. В.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практики англійської мови, Рівненський державний гуманітарний університет (Україна), (PhD Affiliation: Warsaw University, Poland Indiana University, the USA, nonresidential fellowship, U4U, Invited Scholar), редагування іноземних анотацій (Україна); **Адамонісне Р.** – доктор філософії, професор, Університет Миколаша Ромеріса (Литва); **Skuzo Sylwia** – professor UMK, habilitated doctor, Editor-in-shief of series Sport: Language, Society, Culture, Head of the department of Romance Language Nicolaus Copernicus University in Torun; **Lech Zielinski** – professor, habilitated doctor, Editor-in-shief of the Translation Studies Yearbook. Studies on the theory, practice, and didactics of translation (Rocznik Przekladoznawczy), Editor-in-shief of series Sport: Language, Society, Culture. Head of the Department of German and Japanese and Translation Studies. Nicolaus Copernicus University in Torun.
Шмит М. – професор, Археологічний Музей в Познані (Республіка Польща).

Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб. Вип. 51 / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов ; редкол.: Безугла Р. І., Виткалов В. Г., Горбань Ю. І. та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. Рівне : РДГУ, 2025. 627 с.

ISSN 2518-1890

Науково-бібліографічне редагування : наукова бібліотека РДГУ.
Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів

Автори зберігають за собою право на авторство роботи без обмежень та передають журналу право першої публікації цієї роботи на умовах ліцензії Creative Commons: Attribution License International CC-BY
Засновник залишає за собою право на дизайн верстки, художнє оформлення та назву журналу.

33000 м. Рівне, вул. Ст. Бандери, 12 тел. 096 541 71 35; sergiy_vsv@ukr.net; <https://zbirnyky.rshu.edu.ua/index.php/ucpnmk>

У збірнику вміщено статті науковців закладів вищої освіти і наукових установ України та далекого зарубіжжя, присвячені розгляду історико-культурологічної проблематики, менеджменту соціокультурної діяльності, музеєзнавства і пам'яткознавства. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем української культури. Окремий розділ складають повідомлення, огляди та рецензії.

Для науковців, здобувачів різних освітньо-наукових ступенів та усіх тих, хто цікавиться історико-культурною спадщиною у розмаїтті її виявів.

ISSN 2518-1890

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2025
© Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2025
© автори статей

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПОСТАНОВКИ ВИСТАВИ
«МАКЛЕНА ГРАСА» ЗА П'ЄСОЮ М. КУЛІША**

Ілля ЄВДОКІМОВ – здобувач Освітнього ступеня «Магістр»,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0009-0004-7164-9664>
<https://orcid.org/10.35619/ucpmk.51.1037>
illya2802andrej@gmail.com

Олена МЕЛЬНИЧУК – доцент кафедри театральної режисури, кандидат мистецтвознавства,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0002-3322-5586>
melnyczuk_olena@ukr.net

Стаття присвячена теоретико-методологічному обґрунтуванню постановки вистави «Маклена Граса» за п'єсою М. Куліша. Актуальність теми зумовлена необхідністю переосмислення української класичної драми крізь призму сучасного театрального процесу. У 2020-х роках, коли світ зіштовхується з війнами, економічними кризами та соціальною нерівністю, п'єса М. Куліша звучить як попередження про дегуманізацію.

Обґрунтовано теоретико-методологічне підґрунтя власної постановки п'єси «Маклена Граса», у якій драматичний конфлікт розкривається крізь призму людських якостей, моральних суперечностей і соціальної нерівності як рушійної сили дії. Визначено ключові художні принципи режисерських інтерпретацій, характеристику поступового методу та його функціонування у сценічному просторі вистави, здійснено аналіз образів, сцен і сценічного рішення. Аналізується текст п'єси, принципи епічного театру Б. Брехта на основі праць українських літературознавців та мистецтвознавців (Н. Корнієнко, І. Гніденко, Н. Поляруш, В. Атаманчук, О. Хоменко та ін.).

Ключові слова: символістська драма, постановка вистави, М. Куліш, драматургія, епічний театр, театральна система Б. Брехта, режисерське рішення, Лесь Курбас.

Постановка проблеми. Вітчизняна драматургія першої половини ХХ століття – це не лише сторінка історії театру, а спосіб зрозуміти, як український народ намагався осмислити себе в епоху змін, потрясінь і болю. Революції, Голодомор, репресії, пошук національної ідентичності – усе це створило ґрунт, на якому зросли постаті неймовірної сили. Серед них особливе місце посідає Микола Куліш.

Митець народився 1892 р. у селі Чаплинка на Херсонщині й пройшов довгий шлях – від сільського вчителя та учасника Першої світової до одного з найталановитіших українських драматургів. Його співпраця з Лесем Курбасом у театрі «Березіль» стала справжнім проривом: саме там Куліш зміг поєднати гостру соціальну тематику з новаторським сценічним баченням.

У його творчому доробку понад п'ятнадцять п'єс, серед яких: «97», «Народний Малахій», «Мина Мазайло» тощо. Але саме «Маклена Граса», написана 1932 р., здається вершиною його творчості – драмою, у якій він, можливо, найщиріше висловив свій біль і тривогу за людину, кинуту напризволяще у нелюдські часи. Сьогодні цей матеріал не втратив своєї актуальності, тож все більше літературознавців, мистецтвознавців, режисерів та ін. звертаються до нього.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Творчість М. Куліша на сучасному етапі досліджувало чимало науковців, серед них Л. Танюк, Н. Корнієнко, Н. Кузякіна, а також Р. Мельник [9], який порівнює М. Куліша з Й. Гете, підкреслюючи вагомий внесок українського митця у вітчизняну культуру, що не поєднується з абсурдністю звинувачення його у замаху на Й. Сталіна; В. Слущкий [12], який підкреслює вагомість творчості М. Куліша та Леся Курбаса в динаміці становлення української культури і мистецтва; Д. Ходаківський [7] виявляє специфіку режисерських прийомів Леся Курбаса, застосованих у постановці вистави «Маклена Граса» М. Куліша, і розкриває їх естетичне та методологічне значення для українського театру.

Відомий режисер Л. Танюк про творчість М. Куліша писав: «Навіть у зашифрованій під панську Польщу драмі «Маклена Граса» в образі музиканта філософа Падура, який на знак протесту проти диктатури оголосив, так би мовити, духовну голодовку й заліз у собачу буду, але не став перед диктатором навколішки, – сучасники вбачали інтелігента типу Курбаса – Хвильового – Йогансена... Місце мистецтва під час диктатури на смітнику («Маклена Граса»), місце вільній думці – на глинищах («Вічний бунт»). Сучасник для Миколи Куліша – глибоко трагічна істота; справжня людина не може самореалізуватися за умов неволі й тотального підлабузництва» [4; 13].

Мета статті: теоретико-методологічне обґрунтування власної постановки п'єси «Маклена Граса», у якій драматичний конфлікт розкривається через аналіз людських якостей, моральних суперечностей і соціальної нерівності як рушійної сили дії.

Вклад основного матеріалу дослідження. Історію сюжету М. Куліш знайшов у польській газеті: збанкрутілий купець, застрахувавши власне життя, наймає безробітного, щоб той його вбив, аби родина отримала гроші. Переносючи дію до Польщі 1930-х років – у добу економічної кризи, безробіття й наростання фашизму, М. Куліш фактично говорив про радянську реальність, однак лише завуальовано, щоб уникнути цензури.

П'єса «Маклена Граса» – це соціальна драма і, водночас, твір про людину, яку довели до межі, про те, як бідність і безвихідь спотворюють душу. Тринадцятирічна Маклена – не лише дитина, що опинилася в пастці дорослого світу, а й символ протесту проти системи, де людське життя нічого не варте. П'єса поєднує в собі елементи драми, трагікомедії, гротеску й навіть театру абсурду. Вона тяжіє до експресіонізму, бо М. Куліш більше цікавиться не зовнішніми подіями, а тим, що відбувається всередині людини – її свідомості, страхах і надіях.

Режисерський підхід до матеріалу, як до поступової драми, дозволяє подолати лінійність наративу та виявити глибинні зв'язки між особистісним і соціальним, індивідуальною вагою та системною нерівністю. Цей метод, натхненний епічним театром Б. Брехта, ставить за мету не реконструкцію історичного сюжету, а створення емоційно-дистанційованого простору, у якому глядач стає співтворцем, а не лише пасивним спостерігачем. Брехтівський «ефект відчуження» є інструментом для критичного аналізу, запобігаючи емоційному зануренню та стимулюючи інтелектуальне осмислення.

Варто зауважити, що М. Куліш був новатором в сфері театральної драматургії першої пол. ХХ століття. В той час як світові події змушували людей впадати у відчай та сум, драматург писав також сатиричні та іронічні твори, де влучно змальовував проблематику тогочасного суспільства. Він не лише висміював певні вади, а ставив конкретні запитання читачеві, саме тому ця драматургія була настільки цікава з точки зору театральної режисури, але далеко не всі режисери наважувалися братися за постановки такого матеріалу.

Як у комедії, так і в драмі, автор намагався зробити своїх персонажів неоднозначними, сірими, які діють на читача/глядача так, що до антагоніста (Зброжек) є певне співчуття, а до головної героїні (Маклена), іноді, відразу.

Маклена: «Виходить, що кожного дня розстрілювали по двісті п'ятдесят. Ви лише порахуйте! Це значить, кожної години – десять чоловік. Кожні шість хвилин – одного. Ось ми з вами скільки сидимо? Шість хвилин? Більше? Значить, двоє вже загинули на землі. Я іноді, як прислухаюся отак, чую постріли... А ви кажете: соціалізм – це нездійсненна річ! Та вона вже здійснюється! Он отам, у радянських краях. Я, коли вийду вночі за канави в поле і гляну в той бік, придивлюся отакечки, то бачу – далеко-далеко, он отам, уже сяє соціалізм» [6; 40].

Це цитата Маклени з першої розмови з музикантом. Тут вона захоплюється ідеями соціалізму, що йде всупереч цінностям гуманізму та пацифізму, за які й боровся сам автор, але зроблено це свідомо. Маклена, як символ наївної віри в ідеали, контрастує з цинізмом дорослого світу, де соціалізм перетворюється на ілюзію.

Дослідники відзначають, що М. Куліш свідомо обирає місцем дії Польщу – буржуазне суспільство, щоб уникнути безпосередньої критики радянської дійсності, але фактично розкриває універсальний конфлікт між владою грошей і духовною бідністю людини. У цій опозиції закладено не лише соціальний, а й моральний вимір. Маклена – не лише жертва обставин, а символ знищеної людяності, дівчина, що втратила сенс життя через неможливість чесного існування. Її образ еволюціонує від мрійливої дитини до свідомої людини, що йде на важкий крок, заради своїх принципів. Батько Стефан Граса уособлює пасивний опір, зберігаючи моральні принципи, але не здатний до дії. Зброжек – цинічний маклер, що намагається заробити навіть на смерті, символізуючи дегуманізацію капіталізму. Анеля – жертва соціальних ілюзій, а Музикант Падур – альтер его М. Куліша, деградований, знищений як митець системою.

Поступова інтерпретація дозволяє підкреслити соціальну умовність подій і дистанціювати глядача від емоційної ідентифікації з персонажами. Вистава має не розчулювати, а змушувати замислитися над причинами деградації суспільства. У цьому аспекті концепція вистави спирається на ідеї Б. Брехта, зокрема принципи «ефекту відчуження», коли дія переривається коментарем, символічною сценою, чи засобами мультимедійної інтеграції, що створюють аналітичну дистанцію між глядачем і дійством. Б. Брехт вважав, що театр повинен не імітувати реальність, а показувати її механізми, аби глядач міг критично оцінити суспільство. У нашій постановці це реалізується через монтаж сцен, де соціальна нерівність стає метафорою духовної кризи.

Таким чином, наша режисерська інтерпретація п'єси М. Куліша ґрунтується на двох взаємодоповнюючих концептах: соціальна нерівність як структура дії – рушійна сила конфлікту, що визначає поведінку персонажів; людські якості та вади як внутрішній рушій – етична площа, у якій глядач бачить віддзеркалення сучасного суспільства. Завдяки цьому вистава перетворюється на

морально-філософський експеримент, де театральна форма стає способом пізнання людської сутності.

Постановка п'єси «Маклена Граса» у форматі поступової драми передбачає не лише реконструкцію авторського тексту, а й розкриття його моральних та емоційних вимірів. Теоретичною основою режисерського задуму виступає епічна модель театру Б. Брехта, адаптована до українського контексту – вона дозволяє створити структуру, в якій драма розгортається не як суцільний емоційний потік, а як послідовність сцен-епізодів, що взаємодіють на рівні ідей. Брехтівський ефект відчуження, спрямований на те, щоб запобігти емоційному отождоженню глядача з персонажами, натомість стимулюючи критичне мислення.

Основним принципом методологічного підходу є дистанціювання глядача від події. Це досягається за допомогою монтажного принципу побудови вистави: між сценами можливі короткі інтермедії, проєкції, або навіть безпосередні звернення акторів до зали. Такий прийом не руйнує драматичну цілісність, а навпаки – посилює інтелектуальне сприйняття. В задумі відтворення п'єси на сцені стоїть мета – розповісти та показати історію через призму «Шоу Жебраків», яке влаштовує один з учасників подій – Ігнацій Падур (музикант). Прийом цей продуманий та використаний свідомо, спираючись на твердження дослідників творчості М. Куліша, які з'ясували автобіографічність образу цього персонажу (Л. Танюк, Н. Корнієнко, Ю. Смолич та ін.).

Падур – колишній музикант, філософ, що живе в собачій буді як протест проти диктатури, – є альтер еґо (*Alter ego* (альтер еґо, лат. «друге я» або в букв. сен. «другий я») — друга сутність людини, друга особистість або особа всередині людини [10]) М. Куліша та Леся Курбаса, символізуючи долю митця в тоталітарному суспільстві.

У нашій режисерській концепції головна увага зосереджена на людських вадах і чеснотах, що постають у контексті соціальної катастрофи. Маклена – є не лише бідною дівчиною, але і втіленням морального болю. Її внутрішній розпач стає універсальною метафорою зламаної людської гідності. У поступовому розгортанні сцен важливо не лише показати, що відбувається, а й чому персонажі діють саме так, що спонукає їх до морального компромісу або зради власних принципів. Наприклад, сцена, де Маклена намагається заробити проституцією, але, врешті, не може наважитися на цей крок, підкреслює межу людяності, яку вона не може переступити, на відміну від Зброжека, який перетворює смерть на бізнес.

Кожен герой у виставі – це певна ідеологічна позиція: Маклена – моральна жертва системи, символ пригнобленої гідності; Зарембський – людина, спотворена капіталом, уособлення деградації морального ідеалу; Анеля – образ духовної пустки, породженої надміром і відчуженням; батько Маклени – трагедія старшого покоління, яке не змогло захистити дітей від соціального хаосу; Музикант – оповідач, що стає частиною історії як символ поствоєнного періоду, що чекає всіх нас в швидкому майбутньому. Окрайкомуніст – додає ідеологічного контрасту, показуючи ілюзії революції.

Розкриваючи ці образи, постановка виходить за межі реалізму, тяжіючи до умовності, у якій соціальне стає метафорою духовного. Таким чином, п'єса перетворюється на етичну притчу, де кожна сцена впливає на розкриття головної думки вистави, яка переплітається зі змальовуванням соціальної ієрархії, що, в свою чергу, показує ставлення людей одне до одного.

Поступова форма постановки вимагає особливий організації сценічного простору. У виставі простір поділяється на дві площини: соціальні, і духовні: світ персонажів – сцена, де кожен із героїв історії постає заручником чогось, що є характерною людською вагою, такою як гроші, затьмарення ілюзіями тощо; другою ж площиною є глядацька зала, де діє музикант із жебраками, як ті, хто відпустив усі кайдани світу, вирвався з них за «4 стіну» («Четверта стіна» – концепція, характерна для художніх творів: персонаж не знає про те, що він є вигаданим героєм чийогось художнього твору і не здогадується про існування аудиторії, яка за ним спостерігає [11]).

Важливу роль у житті театру початку ХХ століття, а також постановках драми «Маклена Граса», відіграє Лесь Курбас – режисер, котрий є автором першої постановки. Про їх творчий дует із М. Кулішем написана не одна стаття, а сучасні режисери надихаються співпрацею цих двох геніїв. У статті «Розповідь про неспокій» Ю. Смолич писав: «...По людському Курбас і Куліш були навдивовижу різні, зовсім не подібні один до одного, я б навіть сказав абсолютні антиподи: Курбас – витончений інтелігент, Куліш... – обрубкуватий сільський дядько. Чого було в одного надміру, того не тільки бракувало, а взагалі зовсім не було в другого» [6; 333].

Як зазначає Д. Ходаківський: «Створюючи виставу «Маклена Граса», Лесь Курбас, за згодою Миколи Куліша, не ставив перед акторами завдання чітко дотримуватися авторського тексту. Актори перш за все досліджували своїх персонажів. Деякі з них були реальними історичними постатями: так, прообразом Падура став колишній польський міністр – композитор Подеревський. М. Крушельницький створював свого персонажа, спираючись не на опис М. Куліша, а й самостійно вивчаючи матеріали про свого героя. Інші учасники трупи, не маючи настільки точних прототипів, мали можливість імпровізувати «порушуючи» текст автора. Мета, яку ставив перед ними режисер – віднайти прообраз

героя в реальному житті, відповідає певним інтерпретаціям вправи «вербатім» [7; 63].

Остаточну редакцію п'єси «Маклена Граса» прочитано в «Березолі» навесні 1933 року, а прем'єра відбулася у вересні того ж року. Успіх цієї постановки був дуже великий (режисер Л. Курбас, художник В. Меллер; Маклена – Н. Ужвій, Зброжек – Й. Гірняк, Падур – М. Крушельницький, Граса – О. Романенко, Анеля – В. Чистякова, Зарембський – Д. Мілютенко, Дружина Зброжека – М. Пилинська), проте рецензії виявилися виключно негативними. Але, на нашу думку, негативні рецензії лише підкреслювали геніальність постановки. «Куліш писав у листі до О. Корнеєвої-Маслової: «П'єсу кваліфіковано як антихудожню, фальшиву, нікчемну, авторові нашито проповідь індивідуального терору... словом... взято курс на знищення мене як художника» [4; 826].

Насправді, система не змогла знищити М. Куліша як митця, адже митець продовжується у своїй творчості.

У нашій постановці важливим є образ музиканта. Досліджуючи його у доробку Леся Курбаса Н. Корієнко зазначала: «Визначною роботою став у виставі Падур Крушельницького, який продовжив портретну галерею художників-інтелігентів, започатковану ще героями Лесі Українки, Є. Жулавського, Ю. Словацького. Актор грав Падур філософом-жебракком, який з почуття протесту мешкає у собачій буді. Від бочки Діогена до буди Кунделя стелився довгий шлях бід, і бідака-філософ добряче обшарпався. Фрак його зотлів, рукавички діряві, котелок перетворився на розплющений млинець. «Апартаменти» Кунделя хіба не місце для «спілкування» з Кантом або св. Франциском?» [3; 297].

Цей образ музиканта є цікавим та специфічним як у п'єсі, так, сподіваємось, буде й у виставі, адже задум «шоу» змінює персонажа на більш іронічного та гумористичного..

Під час роботи над виставою, ми часто зверталися до постановки Леся Курбаса, яка є взірцем втілення експериментальної форми. Як зазначає Д. Ходаківський: «Вистава «Маклена Граса», завдяки новаторським експериментам Леся Курбаса, посідає важливе місце в історії українського театру. Вона є прикладом високої режисерської майстерності, що виявляється в організації репетиційного процесу, дослідженні меж експериментального театру при дотриманні театральних традицій, а також у роботі з шумовим та музичним оформленням. Окремі уваги заслуговують взаємодія акторів із цим звуковим конгломератом та принципи побудови мізансцен. Саме тому видається важливим заохочувати сучасних молодих режисерів звертатися до цього матеріалу, що сприятиме появі інноваційних постановок, які уможливлуватимуть рух від класичних інтерпретацій до експериментальних форм» [7; 64].

Висновки. В ході дослідження розглянуто останні матеріали наукових досліджень творчості М. Куліша та проаналізовано низку режисерських постановок вистав за твором «Маклена Граса» на сценах українських театрів, зокрема першу постановку Леся Курбаса. Отже, ця п'єса М. Куліша – не лише відображення подій того часу, а й історія про людину, яку зламала система, але яка, попри все, намагається залишитися собою. Через долю маленької Маклени М. Куліш говорить про нас усіх, про те, як важливо не втратити людяність навіть тоді, коли світ здається безнадійним. Це своєрідний крик душі, через який драматург та режисер і померли, страчені у 1937 році однією кулею.

Ця п'єса звучить гостро й сьогодні, бо проблеми, які в ній порушуються, не зникли: що робить нас людьми? як не зрадити себе у світі, де панує несправедливість? Режисерське осмислення твору лише підсилює ці сенси. Відмова від сухого реалізму на користь більш метафоричній формі дозволяє подивитися глибше, у саму суть конфлікту між людиною і системою. Кожен герой тут не лише персонаж, а відображення певної ідеї, внутрішнього болю чи морального вибору, а задумка «шоу» підкреслює це, дозволяючи глядачеві не тільки відчувати емоцію, а й подумати, осмисливши метафоричне відображення жахів епохи, які спонукають до рефлексії ще й сьогодні.

Відтак, драма «Маклена Граса» М. Куліша залишається не лише пам'яткою українського пореволюційного театру, а живим свідченням того, що справжнє мистецтво завжди про людину. І поки ми ставимо собі ті самі запитання, які ставив М. Куліш, його драма продовжує жити – на сцені й у нас самих.

Список використаної літератури

1. Атаманчук В. Художня умовність у відображенні сутнісних реалій свідомості: трагікомедія Миколи Куліша «Маклена Граса». *Філологічні студії*, 2018. С. 367.
2. Корнієнко Н. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ : Либідь, 2007. 328 с.
3. Куліш М. Г. Твори: В 2 т. Київ : Дніпро, 1990. Т. 1: П'єси / Упоряд., підгот. текстів, комент. Л.С. Танюка. 509 с.
4. Куліш М. Г. Твори: В 2 т. Київ : Дніпро, 1990. Т. 2: П'єси, статті, виступи, документи, листи, спогади / Упоряд., підгот. текстів, комент. Л.С. Танюка. Київ : Дніпро, 1990. 877 с.
5. Пашенко В. Проблематика соціальної нерівності в українській драмі міжвоєнного періоду. *Наук. зап. НаУ «КМА»*, 2020. Т. 130. С. 78–85.
6. Смолич Ю. «Розповідь про неспокій». Куліш Микола. П'єси: для серед. та ст. шк. віку / Микола Куліш. Київ : Школа, 2008. 336 с.

7. Ходаківський Д. Вистава Леся Курбаса «Маклена Граса» 1933 року як синтез художніх пошуків і теоретичних розвідок. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб.* Вип. 50 / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов ; редкол.: Безугла Р. І., Виткалов В.Г., Горбань Ю. І. та ін. ; наук.-бібліогр. ред. наук. б-ки РДГУ. Рівне : РДГУ, 2025. С. 60-65.

8. Хоменко О. Соціальний аспект драматургії М. Куліша. *Український театр*, 2019. № 2. С. 34–41.

9. <https://hromadske.ua/lifestyle/231713-mykola-kulish-voyin-mytets-i-gete-z-tavrom-terorysta>

10. https://uk.wikipedia.org/wiki/alter_ego.

11. https://uk.wikipedia.org/wiki/четверта_стіна.

12. Слущкий В. Микола Куліш та Лесь Курбас: взірці сьогодення. *Sworld Journal*, 2025. 3 (29-03). С. 160-166. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2025-29-03-008>

References

1. Atamanchuk V. Khudozhnia umovnist u vidobrazhenni sutnisnykh realii svidomosti: trahikomediiia Mykoly Kulisha «Maklena Grasa». *Filolohichni studii*, 2018. S. 367.

2. Korniienko N. Les Kurbas: repetytsiia maibutnoho. Kyiv : Lybid, 2007. 328 s.

3. Kulish M. H. Tvory: V 2 t. Kyiv : Dnipro, 1990. T. 1: Piesy / Uporiad., pidhot. tekstiv, koment. L.S. Taniuka. 509 s.

4. Kulish M. H. Tvory: V 2 t. Kyiv : Dnipro, 1990. T. 2: Piesy, statti, vystupy, dokumenty, lysty, spohady / Uporiad., pidhot. tekstiv, koment. L.S. Taniuka. Kyiv : Dnipro, 1990. 877 s.

5. Pashchenko V. Problematyka sotsialnoi nerivnosti v ukrainskii dramii mizhvoiennoho periodu. *Nauk. zap. NaU «КМА»*, 2020. Т. 130. С. 78–85.

6. Smolych Yu. «Rozpovid pro nespokii». *Kulish Mykola. Piesy: dlia sered. ta st. shk. viku / Mykola Kulish*. Kyiv : Shkola, 2008. 336 s.

7. Khodakivskiy D. Vystava Lesia Kurbasa «Maklena Hrasa» 1933 roku yak syntez khudozhnikh poshukiv i teoretychnykh rozvidok. *Ukrainska kultura : mynule, suchasne, shliakhy rozvytku : nauk. zb.* Vyp. 50 / uporiad. i nauk. red. V. H. Vytkafov ; redkol.: Bezuhla R. I., Vytkafov V.H., Horban Yu. I. ta in. ; nauk.-bibliohr. red. nauk. b-ky RDHU. Rivne : RDHU, 2025. С. 60-65.

8. Khomenko O. Sotsialnyi aspekt dramaturhii M. Kulisha. *Ukrainskyi teatr*, 2019. № 2. С. 34–41.

9. <https://hromadske.ua/lifestyle/231713-mykola-kulish-voyin-mytets-i-gete-z-tavrom-terorysta>

10. https://uk.wikipedia.org/wiki/alter_ego.

11. https://uk.wikipedia.org/wiki/chetverta_stina.

12. Slutskiy V. Mykola Kulish ta Les Kurbas: vzirtsii sohodennia. *Sworld Journal*, 2025. 3 (29-03). С. 160-166. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2025-29-03-008>

UDC 792.5:821.161.2-2 Kulish

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL JUSTIFICATION FOR THE PRODUCTION OF THE PLAY «MACLEN GRASS» BASED ON THE PLAY BY M. KULISH

Ілля EVDOKIMOV – higher education (master) student of the 1st year of the RDT course, Rivne State University for the Humanities, Rivne

Olena MELNICHUK – Associate Professor of the Department of Theater Directing, Candidate of Art History, Rivne State University for the Humanities, Rivne

The aim of this work is to provide a theoretical and methodological justification for the staging of the play Maklena Grasa based on Mykola Kulish's drama, revealing the dramatic conflict through the analysis of human qualities, moral contradictions, and social inequality as the driving force of action.

Thorough understanding of key artistic principles in the director's interpretation, characterization of the epic method and its functioning in the stage space of the performance, as well as detailed analysis of characters, scenes, and stage solutions.

Research methodology. The paper analyzes the text of the play, studies by Ukrainian literary and art scholars (N. Kornienko, I. Gnidenko, N. Polyarush, V. Atamanchuk, O. Khomenko, etc.), and principles of Bertolt Brecht's epic theater.

Results. The conclusion is drawn that Maklena Grasa is not merely a reflection of its era but a timeless warning about dehumanization, where social inequality deforms human essence. The epic staging format, with the «alienation effect», transforms the play into a moral-philosophical experiment, distancing the audience for critical reflection. The image of the Musician is reinterpreted as an ironic commentator, breaking the fourth wall.

Novelty. An attempt is made to adapt Brecht's epic theater to the Ukrainian context, emphasizing the step-by-step (epic) method for revealing systemic dehumanization. The Musician's «show» concept is introduced as a modern ironic device, contrasting with Les Kurbas's original production.

The practical significance. The work can serve as a foundation for further scientific research on Kulish's dramaturgy in contemporary theater and may be used in developing curricula for directing and acting programs in art institutions.

Key words: symbolist drama, staging of a play, Mykola Kulish, dramaturgy, epic theater, Bertolt Brecht's theater system, director's decision, Les Kurbas.

Стаття отримана 1.07.2025

Стаття прийнята 23.08.2025

Стаття опублікована 22.12.2025

ЗМІСТ

ВИТКАЛОВ С.В., ВИТКАЛОВ В.Г. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ТА ГУМАНІТАРНА СФЕРА У ЧАС ВІЙНИ (замість передмови)	3
--	---

НАПРЯМ «МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО»

Розділ I. ІСТОРИКО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА УКРАЇНИ

В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

ЗІНКІВ І. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ СХОДУ В ДОБУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ	7
ГРУШИН Д. КОНТРАБАСИ ГАСПАРА БЕРТОЛОТТІ «ДА САЛО»: НОВИЙ ПОГЛЯД НА ПОХОДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТА	17
СТОВП'ЮК А., ФАБРИКА-ПРОЦЬКА О. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЦИМБАЛІВ НА БОЙКІВЩИНІ	24
БУРАНИЧ С., ВОДЯНИЙ Б., БЕРМЕС І. ТРАДИЦІЯ МУЗИКУВАННЯ ВЕСІЛЬНИХ КАПЕЛ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ У 1940 – 1960-Х РОКАХ	30
ГІЛЬЧЕНКО П. УКРАЇНСЬКЕ ЕСТРАДНО-ДЖАЗОВЕ ВИКОНАВСТВО ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ В ПЕРСОНАЛІСТИЧНОМУ ВИМІРІ	36
ШИ СІНЬ. ТЕНДЕНЦІЇ МИСТЕЦЬКОЇ СТРАТЕГІЇ САКСОФОНІСТІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ПЕКІНСЬКОЇ КОНСЕРВАТОРІЇ	41
СИДОРЕНКО Л. СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА ВІЙСЬКОВОЇ МУЗИКИ ЯК ФАКТОР ДУХОВНОГО СВІТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ	46
КАРАСЬ Г., ГОЛЕЙ Н. ІДЕНТИФІКАЦІЙНИЙ ТА КОМУНІКАЦІЙНИЙ ВИМІРИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИХАЙЛА МІНСЬКОГО	53
ЯЦЕНКО Г. БОГОРОДИЧНІ ПІСНІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ОТЦІВ-КОМПОЗИТОРІВ МЕЛЕТІЯ ЛОНЧИНИ, ІВАНА ДУЦЬКА, ЙОСИФА КИШАКЕВИЧА : МУЗИЧНО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ	61
ПАТИК Р., БОКОТЕЙ М., ШАФРАН М. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ФОРМОТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО СКЛА З ВИКОРИСТАННЯМ 3D-ДРУКУ (НА ПРИКЛАДІ ОП «ХУДОЖНЄ СКЛО» ЛНАМ)	67
ЛИСУНЯ. РОЗПИСИ СКЛЕПІНЬ У ТВОРЧОСТІ СТАНІСЛАВА СТРОЇНСЬКОГО : КОМПОЗИЦІЙНІ ТИПИ ТА ТЕХНІКИ	75
ШПИРАЛО-ЗАПОТОЧНА Л. НАЦІОНАЛЬНІ ВИМІРИ ТА ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНІ КОНЦЕПЦІЇ ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ ЛОПАТИ	82
ЗОРКО А., СОЧЕНКО М. ВІД СТУДІЇ ДО МІЖНАРОДНОГО РИНКУ : ВИСТАВКИ ТА АУКЦІОНИ ТВОРІВ ВІКТОРА РОМАНОВИЧА ЄФИМЕНКА	88
КОПИЛОВА Н., САПУНОВА М. ВІЗУАЛЬНІ КОДИ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ У ТВОРЧОСТІ СУЧАСНИХ ХУДОЖНИКІВ	93
АНДРУШКО Л. СИМВОЛІКА ЧЕРВОНОГО КОЛЬОРУ У ЖІНОЧИХ ПОРТРЕТАХ ВАН ІДУНА	99
ДМИТРЕНКО Н. ДІМ ХАДЖІ-АГИ БАБОВИЧА : КАРАЇМСЬКА СПАДЩИНА НА ПЕРЕТИНІ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ТА ІСЛАМСЬКОЇ КУЛЬТУР	106
ІВАНОВА-ГОЛОЛОБОВА Д. АНГЛІЙСЬКИЙ НАРОДНИЙ ГЕРОЙ ПАНЧ : МОДЕЛЬ КОНСТАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ	118
КРИПЧУК М., ПЛУТАЛОВ С.ОСЯДЛИЙ І. КІНЕСТЕТИКА АКТОРА : ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ ТІЛЕСНОГО УСВІДОМЛЕННЯ У СТВОРЕННІ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ	124

БРАГІНА Т., БРАГІН Ю., ГОНЧАРОВА О. ТЕАТР ЯК ІНСТРУМЕНТ РАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ КЕЙС ХАРКІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ЄВРЕЙСЬКОГО ТЕАТРУ (1925–1934 РР.)	129
ТИТАРЕНКО Я. РЕАЛІЗАЦІЯ РЕЖИСЕРСЬКОГО ЗАДУМУ ВІД СЦЕНІЧНОЇ РЕДАКЦІЇ МІФОПОЕМИ ДО СЦЕНІЧНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЗНОСТІ (ВИСТАВА «КАЗКА ПРО МАРУ» ЛЬВІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО АКАДЕМІЧНОГО ТЕАТРУ ЛЯЛЬОК, 2025).....	136
БОГАТИРЬОВ В., ОЛЕКСЮК О. МЕТАФОРИЧНІСТЬ СЦЕНОГРАФІЧНИХ ОБРАЗІВ У ВИСТАВАХ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ	141
ЄВДОКІМОВ І., МЕЛЬНИЧУК О. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБґРУНТУВАННЯ ПОСТАНОВКИ ВИСТАВИ «МАКЛЕНА ГРАСА» ЗА П'ЄСОЮ М.КУЛІША	147
БОРЕЙКО Г., СОКІЛ Т. ТРАНСФОРМАЦІЯ ХУДОЖНЬОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	152
ПЕРШАНОВА І. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ВОКАЛЬНОГО ОБРАЗУ ЯК ЕЛЕМЕНТ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ : ДО ПОСТАНОВКИ ПИТАННЯ	159
ДРАЧ Т. ПОВІТРЯНА АКРОБАТИКА ТА ПЛОННИЙ СПОРТ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА ТА СПОРТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....	164
СТОЛЯРЧУК Н. ГЕНЕЗА КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИК АМЕРИКИ: ЕВОЛЮЦІЯ ТАНЦЮ ВІД ПЕРВІСНИХ РИТУАЛІВ ДО ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКОЇ БАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ	170

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

СОКОЛОВА А. СИМФОНІЗМ А. БАКСА КРІЗЬ ПРИЗМУ КЕЛЬТСЬКИХ АЛЮЗІЙ	177
КОПЕЛЮК О., СЕДЮК І. ВПЛИВ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ НА РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МУЗИКИ	184
ГАВРИЛЮК С. ІСТОРИЧНО ІНФОРМОВАНЕ ВИКОНАВСТВО ЯК ЧИННИК МУЗИЧНОГО СТИЛЕТВОРЕННЯ	189
ОПАНАСЮК О. ТЕОРІЯ МУЗИЛАНГУ ТА ПРИНЦИП ВОКАЛІЗАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНЕЗИСУ МУЗИКИ	196
ЖЕЛІЗКО А. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПЕРЕКЛАДЕННЯ КЛАВІРНОЇ ТА ОРГАННОЇ ПОЛІФОНІЇ ДЛЯ БАЯНА	204
ТИМОФІЄНКО Б. ВІЗУАЛЬНЕ ПРОГРАМУВАННЯ І ХУДОЖНЄ МИСЛЕННЯ У СУЧАСНОМУ МЕДІА-МИСТЕЦТВІ	211
ОСТРОВЕРХОВА Г. ЕКРАНІЗОВАНЕ МАЙБУТНЄ : ШІ У РЕЦЕПТИВНИХ ПРАКТИКАХ СУЧАСНОГО КІНОМИСТЕЦТВА	218
КАЛІНІЧЕНКО Н. КАВЕР-ВЕРСІЯ ЯК ПОСТМОДЕРНИЙ ФЕНОМЕН МУЗИЧНОЇ РЕІНТЕРПРЕТАЦІЇ	222
КАЗИМИРІВ Х., МАСКОВИЧ Т., СЕРЕДЮК І. ПРОЯВИ МЕДИТАТИВНОСТІ В СУЧАСНОМУ МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ ЯК ЕСТЕТИЧНИЙ ФЕНОМЕН	226
ШЕВЧЕНКО Д. КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КОНЦЕРТУ ДЛЯ СКРИПКИ І. СТРАВІНСЬКОГО : ВИКОНАВСЬКІ МОДЕЛІ Д. ОЙСТРАХА ТА А.-С. МУТТЕР	233
ЖУНХАН ЖІА. СЮЇТНІСТЬ ЯК ПРОЯВ МОДЕРНІСТИЧНОГО МИСЛЕННЯ. У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ФОРТЕПІАННІЙ МУЗИЦІ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ	238
ЦЗЕН СЯОСЮАНЬ. НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ДОМІНАНТИ КАМЕРНОЇ ФОРТЕПІАННОЇ МУЗИКИ КИТАЮ	243

Розділ III. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

ГАЛЕЛА Х. ЦЕРКОВНІ КОЛЯДКИ У ВИКОНАННІ РОК-СПІВАЧКИ РУСЛАНИ ЛИЖИЧКО	248
САМОХВАЛОВА А., ЛОБАН Т. ПЛАСТИЧНІ МОТИВИ АФРО-ДЖАЗ-ТАНЦЮ У ПОСТАНОВКАХ	

НАПРЯМ «КУЛЬТУРОЛОГІЯ»**Розділ I. ДИНАМІКА КУЛЬТУРИ. КУЛЬТУРНА ПАМ'ЯТЬ.****КУЛЬТУРА ТА ТРАДИЦІЇ**

<i>ХОЛОДИНСЬКА С.</i> ФРАНЦУЗЬКИЙ АВАНГАРДИЗМ НА ЗЛАМІ ХІХ–ХХ СТОЛІТЬ : КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ	258
<i>ДЕНИСЮК Ж.</i> КІНО ЯК ЦИФРОВИЙ МЕДІАТЕКСТ : ЗМІНА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ПРАКТИК У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	266
<i>ДАННИК К.</i> СИМВОЛ У ДІДЖИТАЛ-ЕПОСІ : КУЛЬТУРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СИМВОЛІВ ПРИКЛАДНА КУЛЬТУРОЛОГІЯ, ДІДЖИТАЛ КУЛЬТУРА	273
<i>ТОРМАХОВА А., АЛЕКСІЄНКО О.</i> ДЖЕРЕЛА ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО АРТ-РИНКУ: ВІД АРХІВІВ ДО ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ	277
<i>ДОВГАНІК О.</i> ФЕНОМЕН ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ТРІАДИ «МОДЕРН-ПОСТМОДЕРН-МЕТАМОДЕРН»	283
<i>ТРОФИМЧУК А.</i> УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАРТИНА ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	293
<i>СКАЗИН Д.</i> КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФЕНОМЕНА ТІЛЕСНОСТІ В ОПТИЦІ АНТИЧНОСТІ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ	299
<i>КОЧЕРЖУК Д.</i> СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ АДАПТАЦІЇ ТА РЕЦЕПЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ МУЗИКИ 2010–2024 РР	305
<i>ЛУГОВИЙ В.</i> РЕКЛАМА ЯК ЦИФРОВИЙ МІФ : КОНСТРУЮВАННЯ РЕАЛЬНОСТІ ОНЛАЙН	311
<i>ЛЯПЧЕНКО М.</i> СЕМПЛІНГ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ : КУЛЬТУРНА ЕВОЛЮЦІЯ, МЕРЕЖЕВІ СПІЛЬНОТИ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ АВТОРСТВА	319
<i>ГЕРАСИМЧУК В.</i> AR-МАРШРУТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЦИФРОВОЇ КОМЕМОРАЦІЇ	325

Розділ II. ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ СУЧАСНОГО**КУЛЬТУРНОГО ПРОЦЕСУ**

<i>КРАВЧЕНКО О.</i> СТРАТЕГІЧНИЙ ДИСОНАНС КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: МІЖ БЕЗПЕКОВИМ ЕСЕНЦІАЛІЗМОМ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ КОНСТРУКТИВІЗМОМ	337
<i>ГОЛОВЕЙ В., ГАВРИЛЮК С., МОСКВИЧ О.</i> ПРІОРИТЕТИ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ : МЕДІА-ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ	344
<i>МАСЛІВКОВА І.</i> МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНОЦИДІВ ТА МАСОВИХ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ : КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	351
<i>ДОБРОЄР Н.</i> КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ БІЖЕНЦІВ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ : ВИКЛИКИ ТА РЕСУРСИ	358
<i>СІВЕРС В.</i> КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ ЯК ЗАСІБ ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	364
<i>ПОЛТАВСЬКА Ю.</i> РЕСТИТУЦІЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, НЕОБХІДНІСТЬ І МОЖЛИВОСТІ	369
<i>ГОРБАНЬ Ю., ОЛІЙНИК О., СЕМИКРАС В.</i> ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ІНТЕГРАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ СУЧАСНОГО УЧАСНИКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	374

БОГУЦЬКИЙ А. ВІЗУАЛЬНИЙ ПРОСТІР ВІЙНИ: РАДЯНСЬКА ЕСТЕТИКА В КОМП'ЮТЕРНІЙ ГРІ АТОМІС HEART: НОСТАЛЬГІЯ ЧИ ПРОПАГАНДА?	380
ХЛИБСОЛОВ І. ДИСКУРС НАЦІОНАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ В АКАДЕМІЧНОМУ ЛАНДШАФТІ	387
МОРГУН А. АНАЛІТИКО-СИНТНТИЧНА ОБРОБКА ІНФОРМАЦІЇ В АСПЕКТІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	394
МОГИЛЕВСЬКА Н., ДАРОВАНЕЦЬ О., КИРИЧЕНКО А. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПРОЄКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	399
МЕЛІХОВ В. ДІМ ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРНОЇ ПАМ'ЯТІ В СУЧАСНІЙ ХОРЕОГРАФІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ	407

Розділ III. КУЛЬТУРА ТА СУСПІЛЬСТВО.

КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНИХ СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ

ПЕЧЕРАНСЬКИЙ І. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І МАГІЯ В ЦИФРОВІЙ ЕКОСИСТЕМІ : ПОСТАНОВКА ПИТАННЯ	413
КОПІЄВСЬКА О. ЕВРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АРЕТИЧНОГО ПОВОРОТУ	419
БОРІНШТЕЙН Є., АТАМАНЮК З. ЛІСЕЄНКО О. ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ ЯК СТРАТЕГІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	426
ВОРОНОВА В. ЩАСТЯ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	434
ПЕЧКАР С. МАГІЯ ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН : ОСНОВНІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОСМИСЛЕННЯ.....	441
АВДЄЄВ О. ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ НАРАТИВІВ В УКРАЇНСЬКОМУ СТЕНДАПІ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ НАСТІ ЗУХВАЛОЇ, АНТОНА ТИМОШЕНКА, ВАСІ БАЙДАКА ТА СЕРГІЯ ЛІПКА)	446
ДАЦЬ І. ЕВОЛЮЦІЙНІ АСПЕКТИ ЗРУШЕННЯ ВУЗІВСЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ У ЦАРИНІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В КЕРІВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ РЕКТОРІВ ОЛЕГА ТИМОШЕНКА ТА РОСТИСЛАВА ПИЛИПЧУКА	452
ОЗОРОВИЧ В. ФІКСАЦІЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ГУЦУЛЬСЬКОЇ ГОВІРКИ В КНИГОВИДАННЯХ, АУДІОКНИГАХ ТА СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРОЛОГІЇ	460

НАПРЯМ «ДИЗАЙН»

Розділ I. ДИЗАЙН ЯК КУЛЬТУРНА ПРАКТИКА

ПРОКОПЧУК І., КОНТОРОВСЬКИЙ Ю., ПРОКОПЕНКО В. СЕМІОТИКА І КОГНІТИВНІ МЕХАНІЗМИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ВІЗУАЛЬНОГО ОБРАЗУ В ДИЗАЙНІ ТА МИСТЕЦТВІ.....	464
ІВАНІК І., КОЛОСНІЧЕНКО О. ПЛАСТИКА ТАНЦЮ ЯК ФОРМОТВОРЧИЙ ЧИННИК У ДИЗАЙНІ ТРЕНУВАЛЬНОГО ЖІНОЧОГО КОСТЮМА ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКОЇ ПРОГРАМИ	473
БЕЗУГЛА А., СЛІВІНСЬКА А. ЕКЛЕКТИКА В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ ЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ	482
ПОЛІЩУК О., СТРІЛЬЧУК К. КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПОШУК У ДИЗАЙН-ПРОЄКТУВАННІ КОМІКСУ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ	489
ЄЖОВА О., МОСІЙЧУК П., ГОЛУБЧЕНКО В. ДИЗАЙН ВІЗУАЛЬНОЇ АЙДЕНТИКИ У СТВОРЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАРУ	495
СКЛЯРЕНКО Н., ТКАЧУК Я., РОМАНЮК О. СТИЛІСТИКА ТА СИМВОЛІКА ОБРАЗІВ КАРТ ТАРО В КОНТЕКСТІ ТЕНДЕНЦІЙ СУЧАСНОЇ ВІЗУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ	500

БОРИСОВ В., БОРИСОВА В. ШРИФТ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ АВТЕНТИЧНОГО ВІЗУАЛЬНОГО ОБРАЗУ	508
ВЕРГУНОВА Н. ВЕРГУНОВ С., КУХАР М. ВИМІРИ ЗАСТОСУВАННЯ ІМЕРСИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ	515
ДУДКА Р. КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА У ТРАНСФОРМАЦІЇ : АНАЛОГОВІ ТА ВІРТУАЛЬНІ МЕДІА	521
ЄНЧЕВ М. КІНЕТИЧНА ТИПОГРАФІЯ ЯК РІЗНОВИД МОУШН-ДИЗАЙНУ: СПЕЦИФІКА СТВОРЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО ВПЛИВУ В МЕДІА	530
БРАЙЛО І. КОНЦЕПЦІЯ «QUIET LUXURY» В СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ ЗАЧІСКИ	535
ТУЛЬЧИНСЬКА С. ТЕМАТИЧНА FASHION-ЗЙОМКА ЯК ЗАСІБ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО НАРАТИВУ В СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ ОДЯГУ	542

НАПРЯМ «МУЗЕЄЗНАВСТВО. ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО»

Розділ І. МУЗЕЄЗНАВСТВО. ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО

КАПІТАН Л, ТОВТИН Я. РОЛЬ МУЗЕЇВ ТА КУЛЬТУРНИХ ІНСТИТУЦІЙ У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ	548
САВЧАНЧИК А., ВИТКАЛОВ В. АДАПТАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ МУЗЕЙНИХ ІНСТИТУЦІЙ ДО КРИЗОВИХ УМОВ ВОЄННОГО ЧАСУ	555
БОНДРАЧУК В. ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ СВЯЩЕНИКА АПОЛЛОНІЯ СЕНДУЛЬСЬКОГО	561
ОВЧАРЕНКО Т., СЕНЧЕНКО А. ЕТНІЧНІ МУЗЕЇ ЯК ЦЕНТР ДУХОВНОЇ СПАДЩИНИ БОЛГАР (УКРАЇНО-БОЛГАРСЬКИЙ ДІАЛОГ)	572

НАПРЯМ «МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Розділ І. МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В СТРУКТУРІ КУЛЬТУРИ

ПЕТИНОВА О., ДИЛЯН А. РЕКЛАМНИЙ МЕНЕДЖЕР У СТРАТЕГІЧНОМУ РОЗВИТКУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ УСТАНОВИ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ПРОЄКТІВ	580
ТРЕНБАЧ І., ВИТКАЛОВ С. ІНСТИТУЦІЙНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ІННОВАЦІЇ У МЕНЕДЖМЕНТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ	588
ОСАУЛА В. ШІ-ТРЕНДИ В СУЧАСНІ РЕКЛАМІ : ВІД ТЕХНОЛОГІЇ ДО ІНСТРУМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ВПЛИВУ	594
ДОСКІЧ Л. ІНСТРУМЕНТИ ЦИФРОВОЇ РЕПУТАЦІЇ У СФЕРІ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	599
ЩЕРБАК Ю. ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ В ЦЕНТРАХ КУЛЬТУРНИХ ПОСЛУГ	604
БОГДАНОВИЧ А., АННІЧЕВ О. КУЛЬТУРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ТЕАТРІ : МІЖ ТВОРЧІСТЮ ТА СТРАТЕГІЄЮ	610